

บทที่ 2

เอกสารและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การถ่ายภาพบุคคล

จากหนังสือ ประวัติวิชาถ่ายภาพของสุมิตรา ชันดยาลงกต (2521 : 1-55) แปลและเรียบเรียงจาก The History of Photography from 1839 to the Present Day by Beaumont Newhall มีสาระสำคัญดังนี้

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของการพัฒนาการถ่ายภาพได้กล่าวถึงช่างภาพที่มีชื่อเสียงในยุคเริ่มแรกหลายท่าน รวมทั้งรูปแบบ แนวคิดการทำงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Gaspard Felix Tournachon ช่างถ่ายภาพบุคคลชาวฝรั่งเศส และผู้ถ่ายภาพทางอากาศคนแรกของโลกโดยใช้บอลลูน ผู้ใช้นามแฝงว่า ‘Nadar’ ในปี 1853 ได้เปิดสตูดิโอขึ้นในปารีส จนเป็นที่นิยมชมชอบของบุคคลสำคัญและมีชื่อเสียงในสมัยนั้นมาก สตูดิโอของเขาจึงกลายเป็นที่ชุมนุมพบปะของบุคคลสำคัญ ๆ เขาถ่ายภาพบุคคลแบบง่าย ๆ แบบให้คนยืนกลางแจ้ง ถ่ายเพียงสามส่วนพื้นหลังเรียบ ๆ ผู้มาถ่ายภาพหลายคนเป็นคนที่คุ้นเคย หรือไม่ก็กลายมาเป็นคนคุ้นเคยจากการสร้างความสัมพันธ์ก่อนทำการถ่ายภาพ ภาพที่ได้จึงแสดงอารมณ์เหมือนธรรมชาติของแต่ละคน

จากการศึกษาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพนี้ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ถึงการค้นพบแนวคิดและเทคนิคการถ่ายภาพบุคคลตั้งแต่ในอดีตกว่า 150 ปีที่แล้ว ดังเช่นช่างภาพฝรั่งเศส Gaspard Felix Tournachon (Nadar) ที่ถ่ายภาพบุคคลออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากการพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถ่ายภาพและผู้เป็นแบบ

ภาพประกอบ 2.1 : (The title not found) Photography by Gaspard FelinTournachon (Nadar)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบการถ่ายภาพบุคคล

จากหนังสือ Richard Avedon Evidence ปี 1944-1994 เรียงความโดย Jane Livingston และ Adam Gopnik(1994 : 11-101) ได้กล่าวถึงปรัชญา แนวคิด และรูปแบบการทำงานที่เป็นเอกลักษณ์ของ Richard Avedon ช่วงภาพที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งของโลก โดยมีสาระสำคัญดังนี้

หลังจากจบการเดินทางไปถ่ายภาพสงครามในเวียดนามในช่วงทศวรรษที่ 70 Richard Avedon พบว่าสงครามเวียดนามนั้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบโดยตรงทั้งทางร่างกายและสภาพจิตใจต่อคนอเมริกันที่ถูกส่งไปรบที่นั่นเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและต่อเนื่องในหลายด้านทั้งต่อสังคมอเมริกันและประชาชนที่อยู่ในประเทศอีกด้วย

ปรากฏการณ์สงครามเวียดนามที่ส่งผลกระทบต่อสังคม การเมืองและเศรษฐกิจและชีวิตของคนอเมริกันนี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของเขาอย่างมาก และได้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์งานศิลปะภาพถ่ายขาวดำชื่อชุด ‘In the American West’ ซึ่งนำเสนอภาพถ่ายคนอเมริกันที่เป็นผู้ด้อยโอกาสชนชั้นทำงานหรือแรงงานเช่น คนทำงานเหมืองแร่ คนชุกถนน ลูกจ้างในฟาร์มที่ดงงาน คนงานแท่นขุดเจาะน้ำมัน คนแก่พิการ โคมบาล คนเลี้ยงผึ้ง เสมียน บริกร คนเล่นละครสัตว์ คนขี่ม้าพยศ โดยถ่ายที่ละคนในแบบภาพบุคคลนอกสถานที่และมีฉากหลังเป็นสีขาว

หลังจากโครงการห้าปีที่เขาเดินทางตระเวนถ่ายภาพทั่วฝั่งตะวันตกของอเมริกานี้เสร็จสิ้นลง เขาได้ล้างอัดภาพขนาดใหญ่และนำมาจัดแสดงในปี ค.ศ. 1985 ที่ Amon Carter Museum เมือง Fort Worth รัฐเท็กซัส โดยในงานได้มีข้อความสั้น ๆ แสดงปรัชญาของเขาเองต่อศิลปะการถ่ายภาพว่า

“ ภาพถ่ายบุคคลไม่ใช่การแสดงความเหมือน ช่วงเวลาขณะที่อารมณ์หรือข้อเท็จจริงของบุคคลนั้นถูกแปรสภาพกลายเป็นภาพถ่าย มันไม่ใช่ข้อเท็จจริงอีกต่อไป แต่จะกลายเป็นภาพจากความคิดเห็น ภาพถ่ายมีความแม่นยำแน่นอน แต่ในนั้นไม่มีอะไรแสดงความจริงเลย ”

ข้อความนี้แสดงให้เห็นให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจถึงปรัชญาการถ่ายภาพของเขาที่ว่าภาพถ่ายในมุมมองของเขานั้นไม่ใช่การแสดงข้อเท็จจริง หากแต่เป็นเรื่องของการแสดงศักยภาพในการจับความจริงของผู้สร้างสรรค์งาน ดังนั้นการถ่ายภาพบุคคลของเขาจึงเป็นการแสดงทัศนคติและมุมมองของศิลปินผู้ถ่ายภาพที่ทำงานอย่างลึกซึ้งร่วมกันกับตัวผู้เป็นแบบซึ่งตรงกับที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้จากการอ่านและศึกษารูปแบบการทำงานของเขาที่เขาจะพยายามใช้เวลาเรียนรู้ พุดคุย ทำความรู้จักกับผู้เป็นแบบอย่างเป็นกันเองเพื่อศึกษามุมมอง ความเป็นตัวตนของตัวแบบให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนลงมือถ่ายภาพ และนอกจากนี้ในช่วงระหว่างการถ่าย รูปแบบวิธีของเขาถือการถ่ายครั้งละเพียงสองสามภาพเท่านั้น แล้วหยุดสนทนาพุดคุยกับผู้เป็นแบบ ซึ่งการสื่อสารระหว่างสองฝ่ายอย่างเป็นกันเอง

และต่อเนื่องจะทำให้เกิดความผ่อนคลาย และเปิดโอกาสผู้เป็นแบบแสดงบุคลิกที่เป็นตัวตนของเขา ออกมาให้มากที่สุด และจากนั้นเขาจึงเป็นผู้ที่ถ่ายทอดทัศนคติของเขาที่มีต่อความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลนั้น ๆ โดยใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อ

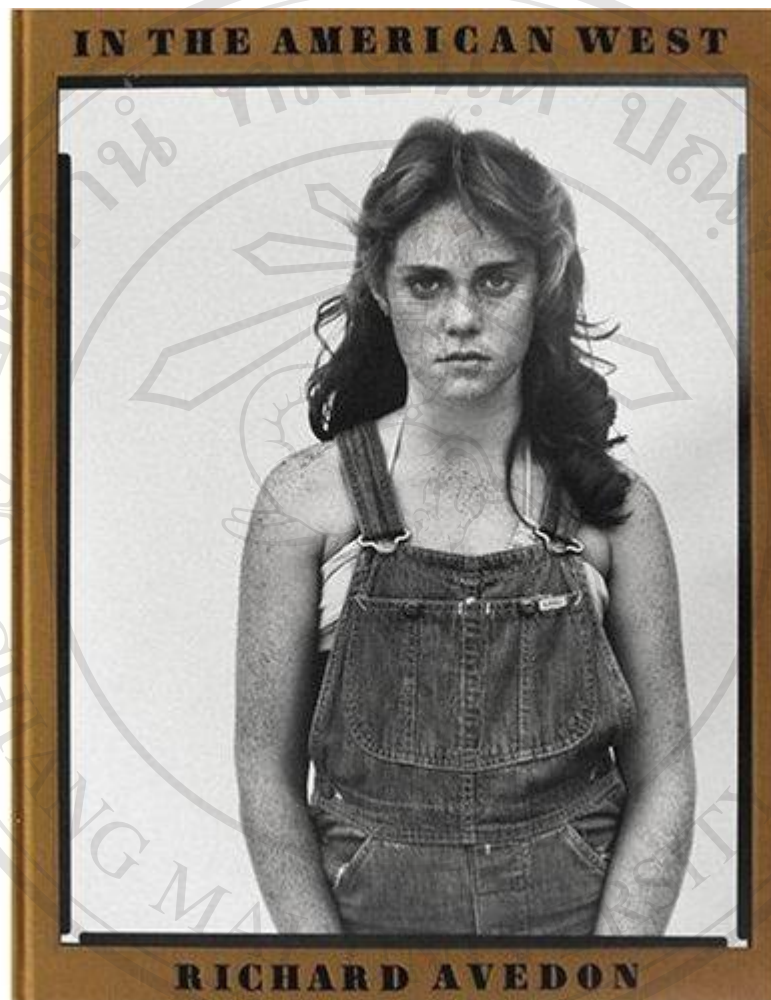
ดังจะเห็นได้จากผลงาน ‘In the American West’ ที่กล่าวมานั้น ที่ผู้เป็นแบบของเขาต่างแสดงบุคลิก ท่าทาง การแต่งกาย อารมณ์ ดวงตา ใบหน้า และตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้เขายังได้แนวความคิดทางการออกแบบศิลปะจาก Alexy Brodovitch นักออกแบบและผู้กำกับฝ่ายศิลป์ผู้เป็นตำนานของนิตยสาร Harper's Bazaar ที่เขายกย่องและนับถือที่สุดคนหนึ่งในชีวิตการทำงาน ในเรื่องของกรนำความว่างเปล่าของพื้นที่มาเป็นเครื่องมือในการวางแบบหน้าหนังสือ

Jane Livingston ผู้เขียนถึงการทำงานศิลปะของเขาในบทความชื่อ ‘The Art of Richard Avedon’ ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า ‘Brodovitch ให้แนวคิดการจัดพื้นที่บนหน้าหนังสือว่า การเหลือพื้นที่ว่างเปล่าสีขาวของหน้ากระดาษให้มีอัตราส่วนที่สูงโดยไม่จำเป็นต้องมีตัวหนังสือข้อความหรือภาพให้เต็มหน้ากระดาษนั้น จะส่งผลให้เกิดความสบายสายตาและอาจสร้างความรู้สึกลงนให้แก่นักดูอีกด้วย

จากอิทธิพลแนวคิดทางศิลปะการออกแบบนี้เอง ได้ปรากฏออกมาเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของงานศิลปะการถ่ายภาพของเขา ที่เห็นได้ชัดเจนคือการถ่ายภาพและจัดแสงที่ส่วนใหญ่เขาใช้พื้นฉากหลังเป็นสีขาวที่ทำให้ภาพออกมาดูสบายตา แล้วความสำคัญของภาพจึงถูกนำไปเน้นที่จุดเดียวคือตัวผู้เป็นแบบ บุคลิก อารมณ์ การแสดงออกทางความรู้สึกและจุดน่าสนใจในตัวของเขา ซึ่งเป็นอีกสเน่ห์และเครื่องมือสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปะของ Richard Avedon

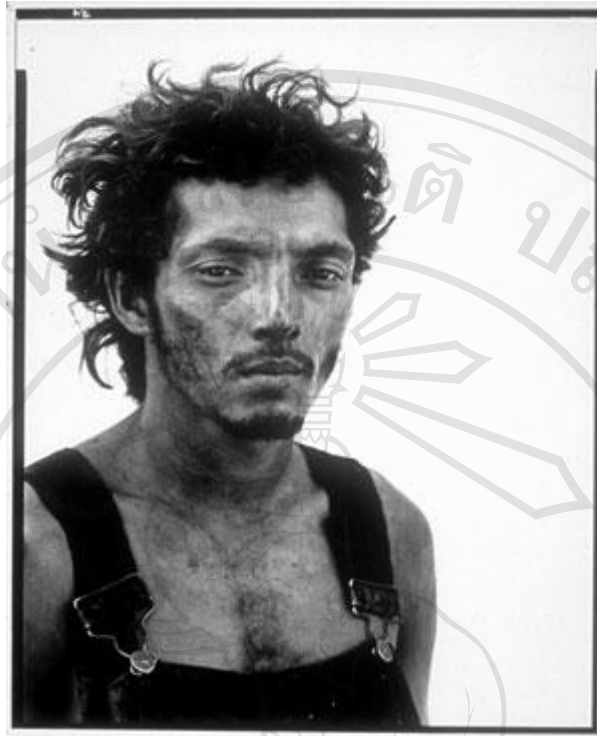
ข้าพเจ้าพบว่าการทำงานของช่างภาพอเมริกัน Richard Avedon นั้นมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่งและยังเป็นต้นแบบที่สำคัญของแนวทางในการถ่ายภาพบุคคลจนมาถึงปัจจุบัน ข้าพเจ้าต้องการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายบุคคล แบบขาวดำ โดยศึกษาแนวคิด รูปแบบการทำงานของ Richard Avedon ในการถ่ายภาพบุคคลที่สามารถเข้าถึงตัวตนของผู้เป็นแบบที่มาจากหลากหลายสถานะทางสังคม และสื่อสารออกมาทางผลงานภาพถ่ายขาวดำได้อย่างน่าประทับใจ เพื่อนำมาปรับและสร้างให้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์งานของข้าพเจ้าเอง

ภาพประกอบ 2.2: Sandra Bennett, Twelve Years Old, Rocky Ford, Colorado 1980,

by Richard Avedon

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพประกอบ 2.3 : Roberto Lopez, Oil Field Worker, Lyons, Texas 1980

By Richard Avedon

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและรูปแบบ และการถ่ายภาพภูมิทัศน์

จากอัตชีวประวัติของ Ansel Adams ในเว็บไซต์ www.etcfoto.com

ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและทฤษฎีของ Ansel Adams ศิลปินผู้เป็นปราชญ์ทางการถ่ายภาพ เกี่ยวกับ ‘Visualization’ และ ‘Zone System’ มีสาระสำคัญดังนี้

ปี ค.ศ.1927 นับว่าเป็นปีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของ Adams เขาได้ผลิตผลงาน “ภาพถ่ายอันเกิดจากการจินตนาการล่วงหน้า” (visualized photograph) ชิ้นแรกขึ้น นั่นคือภาพ Monolith, the Face of Half Dome’

หนังสือ Examples : The Making of 40 Photographs ของ Ansel Adams (1983 : 177) ได้ให้ความหมายของ ‘Visualization’ หรือการจินตนาการภาพล่วงหน้า ว่าเป็นกระบวนการของการมองเห็นภาพที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว ตั้งแต่ในขณะกำลังมองสิ่งต้องการถ่ายภาพอยู่ และด้วยการฝึกฝนอย่างดีช่างภาพสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถึงอิทธิพลต่าง ๆ หลากหลายที่จะส่งผลต่อแต่ละ

ขั้นตอนของกระบวนการถ่ายภาพ แล้วบูรณาการมันเข้าด้วยกันเพื่อที่จะสามารถหยังเห็น ได้ถึงภาพที่เสร็จสมบูรณ์

‘Visualization’ ของ Adams นั้นจึงหมายถึงการถ่ายภาพขาวดำจนออกมาได้ภาพที่ดีที่ต้องการได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนในทุกกระบวนการขั้นตอนการถ่ายภาพขาวดำให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ในที่สุดสามารถวิเคราะห์ วางแผนและมองเห็นภาพที่ต้องการเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น

เรื่องของทฤษฎีการถ่ายภาพขาวดำของเขานั้น ข้อมูลจากเว็บไซต์ข้างต้นกล่าวว่า ‘Adams ได้พัฒนา ‘Zone System’ ศาสตร์กระบวนการภาพขาวดำที่มีชื่อเสียงที่สุดซึ่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ใช้ในการควบคุมและเชื่อมโยงการกำหนดระดับค่าของแสงเข้ากับกระบวนการล้างฟิล์มและอัดรูป อันจะทำให้ช่างภาพสามารถจินตนาการภาพถ่ายที่ตนเองต้องการไว้ล่วงหน้า และสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายออกมาได้ตรงตามที่ได้จินตนาการเอาไว้ เขาได้ผลิตผลงานคู่มือทางด้านเทคนิคการถ่ายภาพเอาไว้ 10 เล่มซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับการถ่ายภาพที่มีอิทธิพลมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา’

เขาได้อธิบายทฤษฎี ‘Zone System’ ที่เขาคิดค้นขึ้นในหนังสือเล่มเดียวกันว่าเป็นการทำ ความเข้าใจในการจัดไล่ระดับโทนสีเทา 10 ระดับในวัตถุหรือฉากแต่ละฉาก และนำเข้าสู่กระบวนการถ่ายภาพขาวดำที่เกี่ยวข้องกับทุกกระบวนการตั้งแต่การเข้าใจในแสง การมองเห็นภาพในแบบที่ต้องการให้เป็นตั้งแต่ก่อนการลงมือถ่ายภาพ การบันทึกแสงลงบนฟิล์ม และเทคนิคกระบวนการล้าง อัดแต่งภาพในห้องมืด

ในส่วนของงานภาพถ่ายภูมิทัศน์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าศึกษารูปแบบการออกเดินทางสัญจร เพื่อทำงานการถ่ายภาพภูมิทัศน์ในอเมริกาทั้งในเชิงสุนทรีย์และเชิงอนุรักษ์ของ Ansel Adams รวมทั้งมุมมอง ทฤษฎีและเทคนิคการถ่ายภาพจากช่างภาพผู้เป็นปรมาจารย์ทางเทคนิคผู้นี้

ภาพประกอบ 2.4 : The Teton Snake river, Wyoming, by Ansel Adams, 1942

ภาพประกอบ 2.5 : Road after rain, North Coast, California, by Ansel Adams, 1960